

Nr 21.

Av herr **Nilsson**, i Landeryd **m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 17, om anvisande av medel för bestridande av kostnader för särskilda anordningar för vinnande av mera effektiv tillämpning av prisockerlagen m. fl. kristidsförfattningar.

I proposition nr 17 till nu pågående riksdag föreslår Kungl. Maj:ts riksdagen att, för bestridande av kostnader för särskilda anordningar för vinnande av mera effektiv tillämpning av prisockerlagen m. fl. kristidsförfattningar, å extra tilläggsstat för år 1918 under sjätte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag å 150,000 kronor.

I motiveringen för den kungl. propositionen framhålles, hurusom under den tid världskriget pågått knapphet på nödvändighetsvaror alltmär inträtt jämte stegrade pris. Vidare framhållas de åtgärder, som från statsmakternas sida vidtagits för att mildra detta förhållande, såsom reglering av handel och förbrukning av en del nödvändighetsvaror, särskilda med straffhot förbundna bestämmelser rörande maximipris, beslag och annat statens förfogande över enskild egendom samt utförandet i övrigt av uppgjorda ransoneringsplaner, och slutligen den s. k. prisockerlagen.

Vidare framhålles, att huvudsyftet med sistnämnda lag varit att hindra, att varor försäljas till uppenbart oskäliga pris, samt att den skolat utgöra ett skydd mot den s. k. kedjehandeln. Kungl. Maj:ts anser emellertid, enligt propositionen, att dessa kristidsförordningar i den praktiska tillämpningen icke åstadkommit den effekt, som varit önskvärd, samt att detta förhållande, i stort sett, icke är beroende på författningarnas innebörd, utan fastmer därpå, att »tillräckliga åtgärder icke kunna anses vidtagna för vinnande av en fullt effektiv tillämpning av de med straffhot förbundna bestämmelser, vilka avse att reglera folkhushållningen

under kristiden». Bristen i tillämpningen skulle bestå däri, att beivran av begångna förseelser mot kristidsförfattningarna icke förekommit i den utsträckning som varit önskvärd; att sålunda de vapen som stått till förfogande »ej brukats med erforderlig kraft». För ernående av en dylik mera effektiv tillämpning av dessa lagar anser man den nuvarande polis- och åklagarmakten icke vara tillräcklig, utan att en »avsevärd förstärkning av kriminalpolisen är ofrånkomlig». Denna förstärkning skulle ske, bl. a., genom »inrättande för länen eller annorledes bestämda delar av landet av detektiver med uppgift att såväl å landet som inom de städer, vilka icke hava särskild personal anställd för ändamålet, efterspana och utreda brott mot prisockerlagen och övriga kristidsförfattningar». För vinnande av inskränkning i den behöfliga arbetskraften skulle prisockerpolisens förnämsta uppgift vara att beivra brott mot prisockerlagen, under det brott mot maximiprislagen först i andra hand skulle efterspanas och utredas. Det är för skapandet och underhållet av en sådan institution som det ifrågavarande anslaget är begärt. Avsikten härmed är givetvis åstadkommande av ökad varutillgång och en jämnare fördelning av densamma.

Endast en mening läser vara rådande därom att under nuvarande kristid det varit nödvändigt för folkförsörjningen, att staten genom lagstiftning ingripit reglerande på näringslivets skilda områden, och jämväl att, då en lag finnes, staten tillser, att densamma i möjligaste mån efterlevs. Särskilt är att beklaga det ocker vid handel med nödvändighetsvaror, som i stor utsträckning förekommit och som verkat fördyrande på dessa varor för den enskilda konsumenten. Men samtidigt som detta framhålles måste man å andra sidan ställa sig mycket tveksam om huruvida de nu föreslagna åtgärderna kunna vara välbetänkta eller ens ägnade att i någon mån leda till det resultat, som man med dem avser att vinna. Då man känner det förlamande inflytande på produktionen av livsmedel, som kristidsförfattningarna och deras tillämpning hittills utövat, och det starka och mången gång berättigade motstånd, som reses emot livsmedelsmyndigheternas förslag och åtgärder, då vet man, att inrättandet av en särskild delvis detektiv poliskår för att bl. a. spana efter och beivra brott mot denna mångfald av maximipris- och andra kristidsförordningar, som en stor del av allmänheten icke med bästa vilja kunnat lära sig känna, skall medföra ett resultat på detta område, rakt motsatt det som man anser sig kunna vänta.

Den reaktion, som råder i landet gent emot gällande maximiprisförordningar, och de överträdelser som ske äro säkerligen mindre beroende på begäret hos producenterna att tillskansas sig en

oskäligen vinst, än på den allmänna uppfattningen, att maximipris ensidigt åsatts och tillämpats på jordbrukets produkter, under det att de flesta andra näringar gått fullständigt fria från statens ingripande i denna form. För belysande av detta skola här ett par exempel framhållas.

På grund av maximipris är priset å oberedda skinn icke högre och priset å räläder endast 50 procent högre än före kriget, men då producenten skall återköpa dessa produkter i form av skodon, seldon m. m. (vilka icke äro åsatta maximipris) får han betala dem med ett belopp som 3 å 4 gånger överstiger det pris, som var gällande före kriget. Maximipriset å ull är för närvarande 10 kronor, men marknadspriset å ullgarn är 60 till 80 kronor per kilogram. Härtill kommer, att ullkonsumtionen hos producenten är ransonerad, så att han icke får behålla tillräcklig mängd för eget behov. Det måste här framhållas, att en dylik maximiprispolitik av allmänheten anses vara ensidig och icke byggd på den rättvisa och likställighet, som måste vara tillfinnandes, om en lojal efterlevnad av gällande författningar skall kunna påräknas. Ensidigheten i förordningarna har undergrävt rättskänslan och respekten för desamma, och häri har man säkerligen att finna den förnämsta orsaken till det beklagliga överskridande av maximiprisen från livsmedelsproducenternas sida som tyvärr understundom ägt rum. Vad beivrandet för närvarande av dylika förseelser angår, så bör detta icke, från livsmedelsmyndigheternas synpunkt, lämna något övrigt att önska. De tjänstemän, som nu existera för detta ändamål, bedriva en synnerligen intensiv verksamhet, och domstolarnas protokoll runt om i landet komma med all säkerhet att för framtiden bära vittnesbörd därom, att de mål, som av dessa tjänstemän dragits inför rätta, långt ifrån alltid varit välgrundade.

Enligt vår uppfattning skulle ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag i vad det rör andra författningar än prisockerlagen förorsaka ökade möjligheter till trakasserier och svårigheter för producenterna med därav följande misstämning hos dessa samt ytterligare produktionsminskning och såsom följd därav varubrist för landets behov.

Ehuru ett beivrande av förseelser mot prisockerlagen säkerligen kan ske av nu befintliga åklagarmyndigheter i full utsträckning och ehuru det världspolitiska läget nu är sådant, att en ytterligare fördyring av nödvändighetsvaror väl är osannolik och därigenom brotten mot denna lag härefter av sig själv komma att minskas i antal, vilja vi dock — med hänsyn till vikten av att brott mot prisockerlagen bliva beivrade — ej motsätta oss Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

Bihang till urtima riksdagens protokoll 1918. 4 saml. 7 häft. (Nr 20—21.) 2

På grund av vad sålunda framhållits, tillåta vi oss vördsamt hemställa,

att riksdagen endast på det sätt måtte bifalla Kungl. Maj:ts förslag, att, riksdagen måtte besluta, för bestridande av kostnader för särskilda anordningar för vinnande av mera effektiv tillämpning av prissockerlagen, å extra tilläggsstat för år 1918 under sjätte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Stockholm den 7 november 1918.

<i>Bernhard Nilsson.</i>	<i>J. A. Jonsson.</i>	<i>Arthur Gustafson</i> i Kasenberg.
<i>Oscar N. Olsson.</i>	<i>C. J. Öberg.</i>	<i>N. E. Nilsson.</i>
<i>Karl Magnusson</i> i Skövde.	<i>Anders Ellisson.</i>	<i>E. O. Magnusson</i> i Tumhult.
<i>Sig. A. Carlsson</i> i Solberga.	<i>Sven Persson</i> i Fritorp.	<i>Joh. G. Svensson</i> i Betingetorp.
<i>A. Henrikson.</i>	<i>Cornelius Olsson.</i>	<i>John Erlansson.</i>
<i>Karl Kahlström.</i>		<i>David Pettersson.</i>